

Yra tik du dievai, kuriuos verta garbinti.

Galimybė ir elektra.

PIRMASIS MĒNULIS

*Tēve, atleisk jiems,
nes aš niekuomet neatleisīu.*

RICHARDAS DE ZOYSA
„1975-ŪJŪ DIDYSIS PENKTADIENIS“

ATSAKYMAI

Pabundi žinodamas atsakymą į klausimą, kurį visi užduoda. Atsakymas yra „taip“, atsakymas yra „visai kaip čia, tik blogiau“. Ir tai vienintelė įžvalga, kurią patirsi. Tad verčiau jau eik miegoti toliau.

Kai gimei, tavo širdis neplakė, todėl išlikai gyvas inkubatoriuje. Ir, net būdamas vaisiumi iš vandens, žinojai, ką Buda, sėdėdamas po medžiais, norėjo suprasti. Geriau neatgimti. Geriau nesivarginti. Reikėjo tau pasiduoti instinktui ir nukeipti dėžėje, kurioje gimei. Bet ne.

Todėl metei visus žaidimus, kuriuos tave vertė žaisti. Dvi savaitės šachmatų, mėnuo skautų, trys minutės regbio. Išėjai iš mokyklos nekęsdamas komandų, rungtynių ir asilų, kurie jas taip vertino. Metei dailės būrelį, draudimo sutarčių pardavimus ir magistrantūros studijas. Viską, ko negalėjai pakęsti. Palikai visus, kurie kada nors matė tave nuoga. Atsisakei visų tikslų, kurių kada nors siekei. Ir padarei daug dalykų, apie kuriuos niekam negali pasakoti.

Jei turėtum vizitinę kortelę, ji būtų tokia:

MALIS ALMEIDA

Fotografas. Lošėjas. Pasileidėlis.

Jei turėtum antkapį, jis būtų toks:

MALINDA ALBERTAS KABALANA

1955–1990

Bet neturi nei vieno, nei kito. Ir ant šio stalo nebeturi nė vieno žetono. Tačiau dabar žinai tai, ko kiti nežino. Žinai atsakymus į šiuos klausimus: ar yra gyvenimas po mirties? Koks jis?

GREITAI PABUSI

Tai prasidėjo prieš šimtmečius, prieš tūkstantį amžių, bet praleiskime tas senienas ir pradėkime nuo praėjusio antradienio. Tą dieną tu pabundi pagiringas ir tuščia galva, nors taip būna ir daugumą kitų dienų. Pabundi neaprepiamai dideliame laukiamajame. Apsižvalgai – tai sapnas, bent kartą žinai, kad tai sapnas, ir mielai išlauksi, kol jis baigsis. Viskas pračina, ypač sapnai.

Wilki safario stiliaus švarką ir nublukusius džinsus ir negali prisiminti, kaip čia atsidūrei. Avi vieną batą, tau ant kaklo kabo trys grandinėls ir fotoaparatas. Fotoaparatas – tavo ištikimasis „Nikon 3ST“, nors objektyvas įskilęs, o dėklas supleišėjęs. Žiūri per ieškiklį ir tematai vien purvą. Metas keltis, Maliuk. Įsižnybi taip, kad suskausta, bet ne tiek aštriai, kiek giliai, ir sopa lyg įžeidimas.

Žinai, ką reiškia nepasitikėti savo protu. Kaip per tą LSD kelionę su „Smoking Rock“ cirku 1973-iaisiais, kai tris valandas Viharamahadevio parke stovėjai apsikabinęs plumeriją. Kaip tada, kai dalyvavai devyniasdešimties valandų pokerio maratone ir išlošei milijoną septynis šimtus tūkstančių rupijų, o paskui milijoną penkis šimtus tūkstančių iš jų pralošei. Kaip tada, kai pirmą kartą išgyvenai šaudymą Mulaitivu 1984-iaisiais, slėpdamasis bunkeryje su persigandusiais tėvais ir klykiančiais vaikais. Arba tada, kai, būdamas devyniolikos,

pabudai ligininėje ir neprisiminei savo *ammos** veido ar to, kaip negalėjai to veido pakęsti.

Tu stovi eilėje ir rėki ant moters baltu sariu, sėdinčios už stiklinio langelio. Kas niekada nėra supykęs ant moterų už langelių? Tik jau ne tu. Dauguma šrilankiečių pyksta tyliai, o tu piktiniesi plyšaudamas visa gerkle.

– Nesakau, kad tai jūsų kaltė. Nesakau, kad mano. Bet klaidų pasitaiko, ar ne? Ypač valstybės institucijose. Ir ką dabar daryti?

– Čia ne valstybės institucija.

– Nesvarbu, tetule. Aš tik sakau, kad negaliu čia būti, turiu dalytis su žmonėmis savo nuotraukomis. Esu sukūręs rimtus santykius.

– Aš ne jūsų tetulė.

Tu apsižvalgai. Eilė už tavęs nusidriekusi palei kolonas ir sienas. Aplinkui migla, nors nematyti, kad kas nors iškvėptų dūmus ar anglies dioksidą. Čia kaip automobilių stovėjimo aikštelėje, kurioje nėra automobilių, arba turguje, kuriame niekas neparduodama. Lubos aukštos, o jas prilaiko po besidriekiantį kiemą skirtingais atstumais išrikiuoti betoniniai pilonai. Per plačias greičiausiai lifto duris kitame gale tiek vidun, tiek laukan spraudžiasi žmonių siluetai.

Net iš arti tos figūros atrodo miglotais kraštais, jų oda tarsi padengta talku, o jų akys liepsnoja rudaodžiams nebūdingomis spalvomis. Vienos jų dėvi ligininės chalatus; kitų drabužiai nusėti sudžiūvusio kraujo dėmėmis; kai kurios netekusios vienos ar kitos galūnės. Ir visos šaukia ant moters baltais drabužiais. Ji, rodos, su kiekvienu kalbasi tuo pat metu. Gal visi klausia to paties. Jei būtum lošėjas (o tu toks ir esi), statytum

* Mama (*bindi k.*).

5 iš 8, kad tai haliucinacija, kurią greičiausiai sukėlė Džeki kvaišinančios tabletės.

Moteris atsiverčia masyvų žurnalą. Nužvelgia tave nuo galvos iki kojų nei susidomėjusi, nei paniekinamai.

– Pirmiausia turiu patikrinti detales. Vardas.

– Malinda Albertas Kabalana.

– Vieną skiemenį, prašyčiau.

– Malis.

– Ar žinote, kas yra skiemuo?

– Ma.

– Ačiū. Religija.

– Jokia.

– Kvailystė. Mirties priežastis.

– Neprisimenu.

– Mirties laikas.

– Nežinau.

– *Aiyo* *.

Aibė žmonių spraudžiasi arčiau, plūsdami ir kamuodami moterį baltais drabužiais. Tu spoksai į žmones išblyškusiais veidais, įkritisiomis akimis ir sužalotomis galvomis, jie visi prisimerkę iš pykčio, skausmo ir sumišimo. Jų vyzdžiuose atsispindi mėlynės ir šašai. Ruda, mėlyna, žalia – tavęs tai nejaudina. Tu esi gyvenęs pabėgėlių stovyklose, lankęsis gatvės turguose vidudienį ir miegojęs perpildytuose kazino. Žmonių blaškymasis niekada nebūna malonus vaizdas. Ši besiblaškanti minia grūdasi prie tavęs ir bloškia tave tolyn nuo langelio.

Šrilankiečiai negali laukti eilėje. Nebent ta eilė būtų beformė kreivė ir galėtum atsistoti bet kur. Čia, rodos, buriasi tie,

* Vaje (*hindi k.*).

kurie nori sužinoti apie savo mirtį. Langelių daug ir pasipiktinę klientai per groteles plūstasi ir keikia tuos, kurie už jų. Pomirtinis gyvenimas – tai mokesčių inspekcija, kurioje visi nori susigražinti permokas.

Amma su mažu vaiku ant rankų stumia tave į šalį. Vaikas į tave spokso taip, lyg būtum sulaužęs jo mylimiausią žaislą. Motinos plaukai kruvini, krauju sutepta ir jos suknelė bei veidas.

– O kaip mūsų Madura? Kas jam nutiko? Jis sėdėjo su mumis ant galinės sėdynės. Pamatė autobusą pirmiau už vairuotoją.

– Kiek kartų reikės sakyti, ponija? Jūsų sūnus gyvas. Nesi-
jaudinkit, džiaukitės.

Šie žodžiai atsklinda nuo kito langelio, kur sėdi vyras baltu chalatu ir afroamerikietiška šukuosena ir atrodo kaip Mozė iš Biblijos. Jo balsas gaudžia kaip vandenynas, o akys blyškiai geltonos kaip plakta kiaušiniene. Jis kartoja įkyriausios pernai metų dainos pavadinimą ir atsiverčia savo paties „didžiąją knygą“.

Tu padarai dar vieną nuotrauką, kaip visada, kai nieko daugiau nesumoji. Stengiesi užfiksuoti šį automobilių stovėjimo aikštelę primenantį chaosą, bet tematai vien įtrūkimus objekte.

Lengva atskirti darbuotojus nuo ne darbuotojų. Pirmieji nešiojasi žurnalus ir stoviniuoja su šypsena veiduose; o antrieji atrodo sutrikę. Vaikštinėja, paskui sustoja ir įsispokso į tuštumą. Kai kurie sukioja galvas ir dejuoja. Darbuotojai į nieką nežiūri, ypač į sielas, kurias konsultuoja.

Dabar būtų puikus metas pabusti ir pamiršti. Tu retai prisimeni savo sapnus ir, kad ir kas tai būtų, tikimybė, jog tai liks tavo atmintyje, yra mažesnė, nei lošiant surinkti vienos spalvos kortas ar pilną trobą. Tu neprisiminsi čia buvęs, kaip

neprisimeni mokęsis vaikščioti. Išgėrei Džeki kvaišinančių tablečių ir tai tik haliucinacijos. Kas gi dar galėtų būti?

Paskui pastebi žmogų, atsirėmusį į informacinę lentelę kampe, vilkintį kažkuo, kas primena juodą šiukšlių maišą, ir jis nepanašus nei į darbuotoją, nei į klientą. Tas žmogus stebi minią, o žalios jo akys žiba kaip katės, apšviestos priekinių automobilio žibintų. Jos nukrypsta į tave ir žvilgsnis užsibūna ilgiau, nei turėtų. Galva linkteli, bet žvilgsnis nenukrypsta.

Virš to žmogaus užrašas:

NESILANKYKITE KAPINĖSE

Greta pastaba su rodykle:

→ PATIKRINIMAS KETURIASDEŠIMT ANTRAME AUKŠTE

Tu atsigręži į moterį už langelio ir pamėgini dar kartą:

– Tai klaida. Aš nevalgau mėsos. Ir surūkau tik penkias per dieną.

Ta moteris tau, regis, pažįstama, kaip greičiausiai ir jai – tavo melas. Akimirką ima atrodyti, kad grūstis nurimo. Kad be tavęs ten nieko nėra.

– *Aiyo!* Girdėjau aš tokius pasiteisinimus. Niekas nenori išeiti, net savižudžiai. Manai, aš labai norėjau mirti? Kai mane nušovė, mano dukterys buvo aštuonerių ir dešimties. Bet ką padarysi? Verkšlenimas nepadės. Būk kantrus ir lauk savo eilės. Atleisk, jei gali. Mums trūksta personalo, ieškom savanorių.

Ji pakelia akis ir garsiai taria laukiantiems eilėje:

– Visi turite po septynis mėnulus.

– Kas yra mėnulis? – klausia mergina nulaužtu sprandu, laikanti už rankos berniuką skilusia kaukole.

– Septyni mėnuliai yra septynios naktys. Septyni saulėlydžiai. Savaitė. Laiko daugiau, negu reikia.

– Maniau, mēnulis – mēnuo.

– Mēnulis visada ten, viršuje, net ir tada, kai jo nematai. Manai, jis nustoja suktis aplink Žemę vien todėl, kad tu lioveisi kvėpavęs?

Tu nieko nesupranti, taigi nusprendi kreiptis kitaip:

– Pažvelkit į šitą minią. Turbūt po žudynių šiaurėje. TAMILŲ TIGRAI* ir armija žudo civilius. Indų taikdariai kursto karus.

Apsižvalgęs pamatai, kad niekas tavęs nesiklauso. Visų akys toliau tave ignoruoja, blizgėdamos savo mėlynais ir žaliais atspalviais. Imi dairytis figūros juodais apdarais, bet ji pradingusi.

– Ne vien šiaurėje. Bet ir čia, apačioje. Valdžia kaunasi su Liaudies išlaisvinimo frontu, žmonės krinta kaip lapai. Aš jus suprantu. Įsivaizduoju, kaip jūs šiomis dienomis užsiėmę. Tikrai.

– Šiomis dienomis? – moteris balta apranga susiraukia ir papurto galvą. – Kas sekundę gaunam po negyvėlių. Kartais po du. Ar pasitikrinot ausis?

– Klausu nesiskundžiu. Aš fotografas. Būnu liudininku nusikaltimų, kurių niekas nemato. Aš reikalingas.

– Ta moteris turi vaikų, kuriuos reikia maitinti. Tas vyras turi vadovauti ligoninėms. O jūs fotografuojat? Cha! Kaip įspūdinga.

– Kalbu ne apie atostogų kadrus. Mano nuotraukos nuvers ne vieną valdžią. Jos gali sustabdyti karus.

Moteris tau išsiviepia. Jai ant kaklo kabo grandinėle su tokiu egiptietišku kryžiumi, kokį kadaise nešiojo vaikas, mylėjęs tave labiau, nei tu – jį. Moteris pasukioja kryželį ir suraukia nosį.

* Tamil Elamo išlaisvinimo tigrai – separatistinė tamilų sukilėlių organizacija, veikusi 1976–2009 m. ir kovojusi dėl nepriklausomos Tamil Elamo valstybės sukūrimo šiaurės ir rytų Šri Lankoje ir valdžiusi *de facto* kai kurias teritorijas.

Ir tik tada tu ją atpažįsti. Jos šypsena kaip iš dantų pastos reklamos švytėjo laikraščiuose beveik per visus 1989-uosius. Universiteto lektorė, kurią tamilų ekstremistai nužudė už tai, kad ji – nuosaikioji tamilė.

– Aš jus žinau. Jūs – dr. Rani Sridaran. Iš pradžių neatpažinau, kai esate be savo garsiakalbio. Jūsų straipsniai apie Tamilų tigrus nuostabūs. Bet neatsiklaususi panaudojote mano nuotraukas.

Tai, kad esi šrilankietis, labiausiai išduoda ne tavo tėvo pavardė ar šventovė, kurioje klūpi, ir ne šypsena, kurią nutaisai, slėpdamas savo baimes. Labiausiai tave išduoda tai, kad pažįsti kitus šrilankiečius ir tų šrilankiečių šrilankiečius. Kai kurios šrilankietės, išgirdusios bet kurio šrilankiečio pavardę ir mokyklą, gali tiksliai jį įvardyti, net artimiausią jo pusbrolių ar pusseserę. Tu sukaisi ratais, iš kurių vieni susiliejo su kitais, o kiti liko uždari. Tu pasmerktas, gavęs dovaną niekada nepamiršti nei vardo, nei veido, nei kortų sekos.

– Labai nuliūdau, kai jus nužudė. Tikrai. Kada tai įvyko? 1987-aisiais? Žinot, buvau sutikęs vieną Tamilų tigrą, priklausiusį Mahatijos grupuotei. Sakė, tai jis organizavo jūsų nužudymą.

Dr. Rani pakelia akis nuo knygos, apatiškai nusišypso ir gūžteli pečiais. Jos vyzdžiai blausūs, lyg aptraukti pieno spalvos kataraktos.

– Turite pasitikrinti ausis. Jų struktūra tokia pat unikali kaip ir pirštų atspaudų. Vingiai rodo praeities traumas, spėneliai atskleidžia nuodėmes, kremzlė slepia kaltes. O visi šie dalykai neleidžia jums įžengti į Šviesą.

– Kas yra Šviesa?

– Trumpas atsakymas būtų – Viskas, Ko Jums Reikia, Kad Būtumėte. O ilgas – ilgam atsakymui aš neturiu laiko.

Ji paduoda tau rankraštinį palmės lapą. Sakoma, kad prieš tris tūkstančius metų septyni rišiai* ant džiovintų palmės lapų surašė visų kada nors gyvenusių žmonių likimus. Kampuotos raidės įplėšdavo gruoblėtą lapų tekstūrą, todėl Pietų Azijos raštininkai sukūrė apvalainas raides, kad rašydami neįplėštų lapo.

– Ar 1983-iaisiais fotografavai?

– Tikrai taip. Kas čia?

Ant palmės lapo tie patys žodžiai užrašyti trimis kalbomis. Apvalaina sinhalų, kampuota tamilų ir keverzota anglų, jokių įplyšimų.

AUSYS -----

MIRTIS -----

NUODĖMĖS -----

MĒNULIAI -----

UŽANTSPAUDAVO -----

– Eikite į keturiasdešimt antrą aukštą, kur jums patikrins ausis, suskaičiuos mirtis, nustatys nuodėmes ir užregistruos mėnulus. O Pagalbininkas uždės antspaudą.

Ji užverčia knygą ir užbaigia pokalbį. Eilės priekyje tave pa-keičia vyras su tvarsčiais, niekaip nesiliaujantis kosėti.

Tu atsisuki veidu į minią. Iškeli rankas kaip pranašas. Visada mėgai maivyti. Visada buvai triukšmadarys, išskyrus tada, kai tylėdavai.

– Nė viena iš jūsų, pabaisų, neegzistuojate! Jūs – tik mano knarkiančių smegenų šmėklos. Išgėriau Džeki kvaišinančią tabletę. Tai haliucinacijos. Nėra jokie prakeikto pomirtinio gyvenimo. Jei užsimerksiu, jūs išgaruosite kaip bezdalai!

* Induizme antjutimine aiškiaregyste apdovanoti dainiai.

Jie tau skiria tiek dėmesio, kiek ponas Reiganas* – Maldyvams. Tavo pykčio protrūkio nepastebi nei automobilių avarių aukos, nei pagrobtieji, nei senukai su ligoninės chalatais, nei velionė apraudotoji dr. Rani Sridaran.

Tikimybė rasti perlą austrėje yra viena iš 12 000. Tikimybė, kad tave nutrenks žaibas, yra viena iš 700 000. Tikimybė, kad siela išgyvens mirus kūnui, yra viena iš nulio, viena iš *nada*, viena iš *zilch*. Tu miegi, dėl šito esi tikras. Ir greitai pabusi.

Ir tada tau ateina baisi mintis. Baisesnė už šią žiaurią salą, bedievišką planetą, gęstančią saulę ir parpiančią galaktiką. O kas, jei tu visą laiką miegojai? O kas, jei nuo šios akimirkos tau, Malindai Almeidai, fotografui, lošėjui ir pasileidėliui, daugiau niekada neteks užsimerkti?

Eini paskui minią, kėblinančią koridoriumi. Vienas vyras slenka sulaužytomis kojomis, moteris slepia mėlynėmis nusėtą veidą. Nemažai žmonių atrodo apsirengę vestuvėms – mat šitaip laidojimo paslaugų biuruose puošiami žmonių kūnai. Bet daugelis kitų vilki skarmalais ir atrodo sumišę. Pažvelgi žemyn ir matai tik rankas, kurios tau nepriklauso. Norėtum patyrinėti savo akių spalvą, pamatyti, kaip atrodo tavo veidas. Svarstai, ar liftuose yra veidrodžių. Bet, pasirodo, juose nėra net sienų. Sielos viena po kitos sulipa į tuščią šachtą ir kyla į viršų kaip burbuliukai vandenyje.

Absurdas. Keturiasdešimt dviejų aukštų nėra net Šri Lankos banko pastate.

– Kas kituose aukštuose? – klausi bet ko, kas turi ausis, ar jos būtų patikrintos, ar ne.

* Ronaldas Vilsonas Reiganas (Ronald Wilson Reagan) – JAV prezidentas 1981–1989 metais.

– Palatos, koridoriai, langai, durys, įprasti dalykai, – taria ypač naudingas Pagalbininkas.

– Apskaitos ir finansų skyriai, – priduria paliegęs senukas, besiremiantis į lazdelę. – Tokia įstaiga pati savęs neišlaikys.

– Visur tas pats, – sudejuoja mirusi moteris su mirusiu kūdikiu. – Visuose pasauliuose. Visuose gyvenimuose. Tie patys seni. Tie patys seni vaizdai.

Tu retai sapnuoji, juolab košmarus. Plūduriuoji palei šachtos kraštą ir kažkas tave pastumia. Suklyki kaip panelė iš siaubo filmo, kai vėjas iškelia tave dangop. Išsigąsti už tavęs sklendžiančios būtybės juodais apdarais. Jos apsiaustas, primenantis juodus šiukšlių maišus, plazdena siaučiant vėjui. Toji būtybė stebi, kaip tu kyli šachta, o tau nutolus nusilenkia.

Mėgini užduoti kitą klausimą – kas yra Šviesa. Bet sulauki tik gūžtelėjimų pečiaais ir užgaulių. Išsigandęs vaikas pavadiną tave *ponnaya*, o tai įžeidimas, reiškiantis, kad tu – homoseksualas ir impotentas, bet pats prisipažinsi tik dėl vieno iš šitų kaltinimų. Klausi darbuotojų apie Šviesą, bet kaskart gauni vis kitokį atsakymą. Vieni sako „dangus“, antri – „atgimimas“, tretį – „užmarštis“. O kai kurie, kaip dr. Rani, numykia bet ką. Variantai tavęs nesužavi, gal nebent paskutinis.

Keturiasdešimt antrame aukšte kabo ženklas.

UŽDARYTA

Figūros sklendžia erdviu koridoriu, nematydamos sienų tol, kol į kurią nors neatsitrenkia. Yra registratūra, bet joje niekas nebudi. Yra eilė raudonų durų, bet jos visos paklūsta ženklui ir yra uždarytos.

Vestibiulio centre stovi būtybė juodais apdarais, nekreipianti dėmesio į aplink ją besiburiančias sumišusias sielas. Ji

spokso į tave ir tau moja. Jos akys seka, kaip tu sklendi tolyn; šįkart jos spindi geltonai.

Visata žiovuja iš nuobodulio, kol tu pagaliau grįžti prie dr. Rani langelio. Lauke naktis, nerimsta vėjas ir šnabždesiai. O čia viešpatauja langeliai ir sąmyšis.

Dr. Rani tave pastebi ir papurto galvą.

– Mums reikia daugiau Pagalbininkų. Ir mažiau niurzgų. Visi daro, ką gali.

Ji dėbteli į tave.

– Išskyrus tuos, kurie nedaro.

Lauki, kol baigs mintį, bet paaiškėja, kad jau baigė. Ji paima iš po stalo megafoną. Štai čia toji dr. Rani, kurią tu prisimeni šūkaujančią universitetų miesteliuose priešais televizijos kameras.

– Prašau nepaklysti. Neikite čia, jei dar nepasitikrinot ausų. Keturiasdešimt antras aukštas bus atidarytas rytoj. Tada ir grįžkit. Atminkit, kad turit septynis mėnulus. Turite pasiekti Šviesą, iki pakils paskutinis.

Tau kyla noras pratrūkti keiksmiais, bet vėl pastebi būtybę, apsvijusią juodu šiukšlių maišu, kviečiančią tave abiem rankom. Jos akys žybsi kaip žvakutės ir ji laiko daiktą, panašų į tavo pamestą sandalą. Dr. Rani stebi tavo žvilgsnį ir nustoja šypsotis.

– Neškit tą daiktą iš čia. Mali, kur jūs einat?

Du baltai apsirengę vyrai peršoka per savo langelius ir nukelia prie būtybės su juodu maišu. Možę primenantis vyras afroamerikietiška šukuosena pakelia rankas ir subaubyja kalba, kurios tu niekad nesi girdėjęs. Šalia jo stovėjęs raumeningas vyrukas baltu chalatu metasi prie tavęs.

Tu nyri atgal į minią ir, braudamasis pro traumtuotus bei krauju atsiduodančius žmones, sieki būtybės, laikančios tavo sandalą.